

บทคัดย่อ

รหัสโครงการ : RDG4930006

ชื่อโครงการ : ข้อเสนอทางเลือกของมาตรการการป้องกันและฟื้นฟูความเสียหายจากการปนเปื้อนดินและน้ำใต้ดิน

ชื่อนักวิจัย : สุชาวัลย์ เสถียรไทย¹ ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์² โสภรัตน์ จารุสมบัติ³
วรเวศม์ สุวรรณระดา⁴ พิชญ์ รัชฎาวงศ์⁵ โสภณ ตะติโชติพันธ์⁶
วิพล กิติทัศนาศรัย⁷

¹ สถาบันธรรมรัฐเพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม

² คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

³ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

⁴ คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁵ คณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁶ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

⁷ สำนักงานอัยการสูงสุด

Email address : gseithai@gmail.com

ระยะเวลาโครงการ : กุมภาพันธ์ 2549 ถึง มีนาคม 2550

โครงการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสะท้อนปัญหาการปนเปื้อนของสารเคมีในดินและน้ำใต้ดินในประเทศไทยที่ยังขาดมาตรการและการแก้ไขปัญหาเชิงนโยบายที่เป็นรูปธรรม ได้แก่กรณี (1) การปนเปื้อนของสารอินทรีย์ไอระเหย (Volatile Organic Compounds, VOCs) ในน้ำใต้ดินบริเวณรอบนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ จ.ลำพูน (2) การปนเปื้อนของสารแคดเมียมในตะกอนดินบริเวณลุ่มน้ำแม่ตาบ อ.แม่สอด จ.ตาก (3) การประกอบกิจการฝังกลบขยะกากของเสียอุตสาหกรรมของบริษัทเบตเตอร์เวิลด์กรีน จ.สระบุรี และ (4) การประกอบกิจการฝังกลบขยะชุมชนของสำนักงานกรุงเทพมหานคร ณ แหล่งฝังกลบ อ.พนมสารคาม จ.ฉะเชิงเทรา

จากการศึกษาพบว่าทั้งสี่กรณีศึกษา ยังพบอุปสรรคปัญหาด้านการจัดการมลพิษ เนื่องด้วยการขาดธรรมาภิบาลด้านสิ่งแวดล้อม ศักยภาพขององค์กรท้องถิ่นยังไม่เพียงพอในการติดตามตรวจสอบปัญหามลพิษที่เกิดขึ้นจำเป็นต้องมีการเสริมสร้างความรู้ทักษะด้านการตรวจสอบปัญหามลพิษ นอกจากนี้หน่วยงานภาครัฐที่ทำหน้าที่กำกับดูแลยังขาดความมีเอกภาพในการตรวจสอบตลอดจนกระบวนการยุติธรรมเพื่อเอาผิดกับผู้ก่อมลพิษยังประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในภาพรวมของมาตรการป้องกันและแก้ปัญหามลพิษปนเปื้อนในดินและน้ำใต้ดิน ประกอบด้วย

มาตรการป้องกันเพื่อป้องกันปัญหา เริ่มตั้งแต่การออกใบอนุญาตและการจัดทำรายงานวิเคราะห์ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม(EIA) ต้องให้หน่วยงานที่ทำหน้าที่ออกใบอนุญาตตรวจสอบและ

กลั่นกรองคัดเลือกอุตสาหกรรมที่มีความคุ้มค่า รวมถึงการทำ EIA ควรให้มีหน่วยงานกลางว่าจ้างบริษัทที่ปรึกษาโดยไม่ผ่านจากบริษัทเจ้าของโครงการ ตลอดจนให้รับอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยงานให้มีความชัดเจน และมีความเป็นเอกภาพในเรื่องการอนุญาต และกำกับดูแลด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อป้องกันการทำหน้าที่ทับซ้อนกัน (Conflict of Interest) ซึ่งจะช่วยให้เกิดการถ่วงดุลและคานอำนาจ (check and balance) นอกจากนี้เสนอให้มีกฎหมายกำหนดขั้นตอนการอนุญาต การต่ออายุใบอนุญาตและการกำหนดเงื่อนไขการควบคุมมลพิษ ต้องผ่านขั้นตอนการกระบวนกรมีส่วนร่วมของภาคประชาชนและการปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนควรให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับมีมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อมที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน และวิธีการวัดและปฏิบัติที่มีกฎเกณฑ์เดียวกัน รวมทั้งเสนอให้มีการนำมาตรการการตรวจสอบที่ดิน (soil audit) มาใช้ โดยกำหนดกฎหมายหรือข้อบังคับให้มีการตรวจสอบคุณภาพดินและแหล่งน้ำใต้ดินในพื้นที่เสี่ยงต่อการปนเปื้อน ก่อนมีการเปลี่ยนเจ้าของที่ดิน เพื่อเป็นการสร้างความรับผิดชอบต่อให้กับคนที่ใช้พื้นที่ดินในบริเวณนั้น

สำหรับการตรวจสอบการทำงานเสนอให้เพิ่มความเข้มงวดในการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง และหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบต้องกำกับดูแลเอาผิดอย่างเข้มงวด และให้ปรับบทบาทความรับผิดชอบในเรื่องการกำกับดูแลด้านสิ่งแวดล้อม ให้เป็นหน้าที่ของหน่วยงานด้านสิ่งแวดล้อมเป็นผู้ตรวจสอบดูแลโดยตรง ในกรณีที่มีการค้นพบหรือยืนยัน (identify) ปัญหาการปนเปื้อน เสนอให้มีการสำรวจแหล่งที่มีการปนเปื้อนที่เป็นระบบ รวมทั้งมีการจัดทำ National Priority List หรือ NPL ซึ่งเป็นบัญชีจัดลำดับความสำคัญของพื้นที่ที่มีการปนเปื้อน

มาตรการการแก้ปัญหา ประกอบด้วยมาตรการระยะสั้น คือ ให้มีหน่วยงานที่เป็นเจ้าภาพหลักในการรับผิดชอบโดยตรง และแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ ตลอดจนมีกองทุนเพื่อนำเงินมาใช้ในการฟื้นฟูและเยียวยาผู้เสียหายในกรณีเร่งด่วน สำหรับ มาตรการระยะยาว เสนอให้มีการบริหารจัดการกองทุนสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ โดยมีรายได้จากภาษีสิ่งแวดล้อมหรือระบบการประกันภัยด้านสิ่งแวดล้อม และเสนอให้มีหน่วยงานกลางที่มีความรู้ทางเทคนิคในการกำหนดและประเมินมาตรฐานสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมกับประเทศ รวมถึงกระบวนกรยุติธรรม ควรนำหลักผู้ก่อมลพิษต้องรับผิดชอบ (PPP) มาบังคับใช้อย่างมีประสิทธิภาพตลอดจนลดปัญหาความขัดแย้งและความไม่เป็นธรรม

การติดตามประเมินผลและเฝ้าระวังหลังเกิดปัญหา ควรดำเนินการเป็นระบบ คือ ระดับชาติให้มีเจ้าภาพ ในการประสานงานและติดตาม ตรวจสอบปัญหา และระดับพื้นที่ ให้สร้างกระบวนการเรียนรู้ เพื่อเพิ่มศักยภาพของประชาชน การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน นอกจากนี้ควรมีการสร้างฐานข้อมูลและการเปิดเผยข้อมูล ซึ่งจะไปโยงกับการตรวจสอบการทำงาน (Database & information disclosure)

คำสำคัญ

สารอินทรีย์ไอระเหย (Volatile Organic Compounds, VOCs) การปนเปื้อนในดิน
การปนเปื้อนในน้ำใต้ดิน

Abstract

Project Code: RDG4930006

Project Title: Proposed Alternatives of Preventive and Recovery Measures from Soil and Underground Water Contamination

Researchers: Suthawan Sathirathai¹ Direk Patmasiriwat² Soparatana Jarusombat³
Worawet Suwanrada⁴ Pichaya Rachdawong⁵ Sopon Tatichotiphan⁶
Vipon Kititassanasorachai⁷

¹The Good Governance for Social Development and the Environment
Institute ²The Faculty of Economics, Thammasat University

³The Faculty of Political Science, Thammasat University

⁴The Faculty of Economics, Chulalongkorn University

⁵The Faculty of Engineering, Chulalongkorn University

⁶The Office of National Human Rights Commission of Thailand

⁷The Office of the Attorney General

Email address: gseithai@gmail.com

Project period: February 2006 – March 2007

The objectives of this research project are to reflect the issues of chemical contamination in soil and underground water in Thailand which still lack concrete policy solutions and measures such as (1) Volatile Organic Compounds (VOCs) in underground water surrounding Northern Region Industrial Estate in Lamphun province (2) contamination of cadmium in soil sediment in Mae Tao river basin, Mae Sot District, Tak Province (3) industrial waste landfill business activity of Better World Green Public Company Limited, Saraburi Province, and (4) community landfill business activity of the Bangkok Metropolitan Administration in landfill sources at Phanom Sarakham District, Chachoengsao Province.

Based on the results of these 4 case studies, the challenges in pollution management are found due to the lack of environmental governance, inadequate capacities of local organizations in monitoring and examining pollution issues which require knowledge and skills enhancement in this regards. In addition, the government agencies with supervisory mandate still lack the unity in such examination as well as effective judicial process in placing charges against the polluters.

Overall policy recommendations on Preventive and Recovery Measures from Soil and Underground Water Contamination are as follows.

Preventive measures aim to prevent issues starting with the release of permit license and Environmental Impact Assessment (EIA) report. The authorities with mandates to release permit license must examine, screen, and select the rewarding industries. In addition, an intermediary agency should recruit the advisory company to conduct EIA directly without going through the project-owned company. The adjustment of authorities and mandates must be clarified and unified with regards to approval and environmental supervision in order to avoid conflict of interest and to foster check and balance. Moreover, laws determining procedural stages on approval, renewal of permit, and conditions for pollution control must be proposed through participatory process of people sector and local governments. All relevant agencies should adopt the same environmental standards, measurement methodologies and regulatory practices. Soil audit can be applied with a promulgation of laws or regulations on soil and underground water quality examination for which is vulnerable to contamination prior to the change of land ownership. This will make the land users responsible.

In examining the implementation of other activities, strict enforcement of existing laws should be increased. The agencies with supervisory responsibility should strictly enforce their mandates and adjust their roles and duties on environmental supervision in compatible to those with direct authority in this regards. In the cases that contamination is identified or confirmed, the exploration over the whole system of contamination sources is proposed, including the compilation of National Priority List (NPL) which is an inventory to prioritize contaminated areas.

Recovery measures include *short-term measures* – the designation of a host agency with direct responsibilities and systematic solution to the problems, as well as the funds for recovery and rehabilitation of victims in emergency cases. For the *long-term measures*, the administration of existing environmental fund with income from environmental tax or insurance is proposed. A central body with technical expertise in determining and assessing environmental standards in national context as well as judicial process should efficiently enforce the Polluters Pay Principle (PPP) and reduce issues of conflict and inequity.

Monitoring and evaluation of post incidences should proceed systematically by designating a national host agency tasked with coordination, monitoring and evaluation of issues. At the local level, a learning process to increase people's capacities and promote people's participation must be created with database development and information disclosure.

Key words: Volatile Organic Compounds (VOCs), soil contamination, underground water contamination